

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (nagytanács)

2009. január 20.*

A C-350/06. és C-520/06. sz. egyesített ügyekben,

az EK 234. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelmek tárgyában, amelyeket a Landesarbeitsgericht Düsseldorf (Németország) (C-350/06) és a House of Lords (Egyesült Királyság) (C-520/06) a Bírósághoz 2006. augusztus 21-én és 2006. december 20-án érkezett 2006. augusztus 2-i és 2006. december 13-i határozataival terjesztett elő az előtte

Gerhard Schultz-Hoff (C-350/06)

és

a **Deutsche Rentenversicherung Bund**,

valamint

Stringer és társai (C-520/06)

* Az eljárás nyelvei: német és angol.

és

a Her Majesty's Revenue and Customs

között folyamatban lévő eljárásokban,

A BÍRÓSÁG (nagytanács),

tagjai: V. Skouris elnök, P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas, K. Lenaerts és A. Ó Caoimh tanácselnökök, K. Schiemann, J. Makarczyk, P. Kūris, Juhász E., G. Arestis, E. Levits (előadó) és L. Bay Larsen bírák,

főtanácsnok: V. Trstenjak,
hivatalvezető: J. Swedenborg tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2007. november 20-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– a Deutsche Rentenversicherung Bund képviseletében J. Littig Rechtsanwalt,

- a Stringer és társai képviselőjében C. Jeans QC és M. Ford barrister, V. Phillips solicitor megbízásából,

- a német kormány képviselőjében M. Lumma és C. Blaschke, meghatalmazotti minőségben,

- az Egyesült Királyság Kormányának képviselőjében Z. Bryanston-Cross, meghatalmazotti minőségben, segítője: T. Ward barrister,

- a belga kormány képviselőjében L. Van den Broeck, meghatalmazotti minőségben,

- a cseh kormány képviselőjében T. Boček, meghatalmazotti minőségben,

- az olasz kormány képviselőjében I. M. Braguglia, meghatalmazotti minőségben, segítője: W. Ferrante avvocato dello Stato,

- a holland kormány képviselőjében C. Wissels, meghatalmazotti minőségben,

- a lengyel kormány képviselőjében E. Ośniecka-Tamecka, meghatalmazotti minőségben,

- a szlovén kormány képviselőjében M. Remic, meghatalmazotti minőségben,

- az Európai Közösségek Bizottsága képviselőjében M. van Beek, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2008. január 24-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek a munkaidő-szervezés egyes szempontjairól szóló, 2003. november 4-i 2003/88/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 299., 9. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 4. kötet, 381. o.) 7. cikkének az értelmezésére vonatkoznak.

- 2 E kérelmeket két jogvita keretében terjesztették elő, melyek közül az egyik G. Schultz-Hoff és volt munkáltatója, a Deutsche Rentenversicherung Bund (a továbbiakban: DRB), a másik pedig több munkavállaló – akik közül egyeseket elbocsátottak –, valamint a munkáltatójuk, illetve volt munkáltatójuk, a Her Majesty's Revenue and Customs között van folyamatban azon kérdést érintően, hogy a betegszabadság miatt távol levő munkavállaló jogosult-e fizetett éves szabadságra a betegszabadság tartama alatt, továbbá az adott esettől függően a teljes referencia-időszak, illetve annak egy része során, és/vagy az átvitt szabadság időszaka alatt betegszabadság miatt távol levő

munkavállaló mennyiben jogosult a ki nem vett fizetett éves szabadság pénzbeli megváltására a munkaviszony megszűnésekor.

Jogi háttér

3 A 2003/88 irányelv 1. cikke a következőképpen rendelkezik:

„Az irányelv célja és hatálya

(1) Ez az irányelv a minimális biztonsági és egészségvédelmi követelményeket állapítja meg a munkaidő megszervezése tekintetében.

(2) Ezt az irányelvet kell alkalmazni:

a) [...] az éves szabadság minimális időtartama [...] esetében [...]

[...]”

4 Az irányelv 7. cikkének szövege a következő:

„Éves szabadság

(1) A tagállamok meghozzák a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy minden munkavállalót legalább négy hét éves szabadság illessen meg a nemzeti jogszabályok és/vagy gyakorlat által megállapított ilyen szabadságra való jogosultság és a szabadság biztosítása feltételeinek megfelelően.

(2) Az éves szabadság minimális időtartama nem helyettesíthető annak fejében nyújtott juttatással, a munkaviszony megszűnésének esetét kivéve.”

5 A 2003/88 irányelv 17. cikke előírja, hogy a tagállamok eltérhetnek az irányelv bizonyos rendelkezéseitől. Az irányelv 7. cikke vonatkozásában semmilyen eltérés nem megengedett.

Az alapeljárások és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

A C-520/06. sz. ügy

6 Az alapügy felperesei két kategóriába sorolhatók.

- 7 Az első kategóriába olyan munkavállalók tartoznak, akik határozatlan időtartamú betegszabadság miatt hónapok óta távol vannak a munkahelyükről. E betegszabadság folyamán tájékoztatták a munkáltatójukat azon szándékukról, hogy a kérelemtől számított két hónapon belül fizetett éves szabadságot kívánnak kivenni.
- 8 A második kategóriába tartozó munkavállalók az elbocsátásukat megelőzően tartós betegszabadságon voltak. Mivel a referencia-időszak során nem vették ki a részükre járó fizetett éves szabadságot, és az a brit jog értelmében csak az említett időszak során vehető ki, pénzbeli megváltást követeltek.
- 9 A fenti két kategóriába tartozó munkavállalók az Employment Tribunal előtt pert nyertek. Az Employment Appeal Tribunal elutasította a munkáltató fellebbezését, de engedélyezte a Court of Appealhez (England & Wales) (Civil Division) való fellebbezést, mely utóbbi a munkáltató kérelmeinek helyt adott.
- 10 Az alapügy felperesei fellebbezést nyújtottak be a House of Lordshoz, amely úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) A [...] 2003/88 [...] irányelv 7. cikkének (1) bekezdése úgy értelmezendő-e, hogy a határozatlan idejű betegszabadságon lévő munkavállaló jogosult i. egy jövőbeli időszakot megjelölni éves szabadságként, illetve ii. éves szabadságot kivenni, mindkét esetben egy olyan időszak alatt, amely egyébként betegszabadságnak minősülne?

- 2) Abban az esetben, ha egy tagállam saját hatáskörben a minimális fizetett éves szabadságot a munkaviszony megszűnése esetén a [...] 2003/88 [...] irányelv 7. cikke (2) bekezdése szerinti pénzbeli megváltással helyettesíti, amennyiben a munkavállaló a munkaviszony megszűnésének évét képező referencia-időszak teljes időtartama alatt vagy annak egy részében betegség miatt távol volt, a[z irányelv] 7. cikkének (2) bekezdése előír-e valamilyen különleges feltételt, vagy meghatároz-e bármilyen kritériumot annak eldöntéséhez, hogy e pénzbeli megváltást ki kell-e fizetni, illetve hogy annak összegét hogyan kell kiszámítani?”

A C-350/06. sz. ügy

- 11 G. Schultz-Hoff, az alapügy felperese 1971. április 1. óta állt a DRB alkalmazásában. Mivel megállapítottan súlyos fogyatékos, 1995-től egymást váltották azok az időszakok, melyek során betegség miatt munkaképtelen volt, illetve amelyek alatt munkaképesként dolgozott. 2004-ben szeptember elejéig fizikailag munkaképes volt. Ezt követően 2005. szeptember 30-ig folytatólagosan betegállományba vették, majd az említett időpontban munkaviszonya megszűnt.
- 12 G. Schultz-Hoff a 2005. május 13-i levelében kérelmezte a DRB-től, hogy a referencia-időszakra, azaz a 2004-es naptári évre vonatkozó fizetett éves szabadságát 2005. június 1-jétől adják ki a számára. A kérelmet 2005. május 25-én elutasították azzal az indokkal, hogy az illetékes orvosi szolgálatnak előzetesen meg kell állapítania, hogy az érintett munkaképes. A DRB 2005 szeptemberében megállapította, hogy G. Schultz-Hoff munkaképtelen, és nyugdíjbiztosítási igazgatási szervként visszamenőleges hatályal 2005. március 1-jétől határozatlan idejű nyugdíjat engedélyezett.

- 13 G. Schultz-Hoff az Arbeitsgericht Düsseldorf előtt keresetet indított a referencia-időszakok, azaz a 2004-es és 2005-ös naptári évek után járó, és ki nem vett fizetett éves szabadság pénzbeli megváltása iránt.
- 14 A DRB érvelése szerint az érintett munkaképtelensége a mai napig fennáll, azon időszakon túlmenően is, amelyet az 1963. január 8-i Bundesurlaubgesetz (a munkavállalók szabadságról szóló szövetségi törvény) az alapügyre alkalmazandó változata 7. §-ának (3) bekezdése a szabadság átvételére nyitva álló határidőként előír azon munkavállalók számára, akik az éves szabadságukat a referencia-időszak során a munkáltató működésével kapcsolatos kényszerítő okok vagy a munkavállaló személyéhez kapcsolódó okok miatt nem tudták kivenni. Következésképpen a német jog szerint a fizetett éves szabadságra vonatkozó igény megszűnt, és G. Schultz-Hoff a ki nem vett fizetett éves szabadságok után semmilyen pénzbeli megváltásra nem jogosult.
- 15 Az Arbeitsgericht Düsseldorf elutasította G. Schultz-Hoff keresetét, G. Schultz-Hoff pedig a Landesarbeitsgericht Düsseldorfhoz fellebbezett.
- 16 A kérdést előterjesztő bíróság kifejti, hogy a releváns nemzeti rendelkezéseknek a Landesarbeitsgericht által alkalmazott értelmezése szerint a munkavállalónak a ki nem vett fizetett éves szabadságok pénzbeli megváltására vonatkozó igénye az érintett naptári év lejártával, de legalábbis a szabadság átvételére nyitva álló – kollektív szerződésnek a munkavállaló javára szóló eltérő rendelkezése hiányában három hónapos tartamú – időszak elteltével megszűnt. Ha a munkavállaló a szabadság átvételére nyitva álló ezen időszak végéig munkaképtelen volt, a ki nem vett fizetett éves szabadságokat a munkaviszony megszűnésekor nem kell pénzben megváltani.
- 17 A Landesarbeitsgericht Düsseldorf, mivel kételyei merültek fel azt illetően, hogy a 2003/88 irányelv 7. cikke alátámasztja-e a Landesarbeitsgericht ezen ítélkezési gyakorlatát, úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

- „1) A [...] 2003/88 [...] irányelv 7. cikkének (1) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy a munkavállalónak minden esetben jár legalább négy hét fizetett éves szabadság, és a munkavállaló által betegség miatt a szabadságév során ki nem vett szabadságot valamely későbbi időpontban ki kell adni, vagy előírható a nemzeti jogszabályok és/vagy gyakorlat által, hogy a fizetett éves szabadságra vonatkozó igény megszűnik, ha a munkavállaló a referencia-időszak során a szabadság kiadása előtt betegség miatt munkaképtelenné válik, és a referencia-időszak lejárt, illetve a szabadság átvitelére vonatkozóan a törvényben, kollektív szerződésben vagy egyedi szerződésben meghatározott határidő lejárt előtt munkaképességét nem nyeri vissza?
- 2) A [...] 2003/88 [...] irányelv 7. cikkének (2) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy a munkavállalónak a munkaviszony megszűnése esetén minden esetben jár a megszerzett és ki nem vett szabadság helyébe lépő pénzjuttatásra vonatkozó igény (a szabadság pénzben való megváltása), vagy előírható a nemzeti jogszabályok és/vagy gyakorlat által, hogy a munkavállalónak nem jár a szabadság pénzben történő megváltása, ha a referencia-időszak lejártáig, illetve a szabadság átvitelére nyitva álló, ezt követő időszak végéig betegség miatt munkaképtelenné válik, és/vagy ha a munkaviszony megszűnését követően csökkent keresőképesség vagy rokkantság után járó nyugdíjban részesül?
- 3) Amennyiben a Bíróság az első és a második kérdésre igennel válaszol:

A [...] 2003/88 [...] irányelv 7. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy az éves szabadságra vagy annak pénzben való megváltására vonatkozó igénynek feltétele, hogy a munkavállaló ténylegesen dolgozott a szabadságévben, vagy ez az igény a teljes referencia-időszak alatti (betegség miatti) igazolt, vagy igazolatlan távollét esetén is létrejön?”

- 18 A két alapügyet a közöttük lévő, az eljárás szóbeli szakasza során is megerősített összefüggés miatt ítélethozatal céljából egyesíteni kell.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

- 19 Előzetesen meg kell jegyezni, hogy az alapügyekben a kérdéses betegszabadság tartama nem haladta meg az egyes ügyekben alkalmazandó nemzeti jogszabályok értelmében a fizetett éves szabadság szempontjából figyelembe veendő referencia-időszakok tartamát.

A fizetett éves szabadságnak a betegszabadság időtartamába tartozó időszak alatti kivételéhez való jog

- 20 A C-520/06. sz. ügyben feltett első kérdéssel az azt előterjesztő bíróság lényegében azt kívánja megtudni, hogy a 2003/88 irányelv 7. cikkének (1) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti rendelkezés vagy gyakorlat, amely azt írja elő, hogy a betegszabadságon lévő munkavállaló nem jogosult arra, hogy a betegszabadság időtartamába tartozó időszak alatt fizetett éves szabadságot vegyen ki.
- 21 Az észrevételt tévő kormányok, illetve az Európai Közösségek Bizottsága az észrevételeikben annak az álláspontnak adnak hangot, hogy e kérdésre nemlegesen kell válaszolni.

- 22 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a minden munkavállalót megillető fizetett éves rendes szabadsághoz való jog a közösségi szociális jog különleges fontossággal bíró elve, amelytől nem lehet eltérni, és amelynek az illetékes nemzeti hatóságok általi érvényesítése csak a munkaidő-szervezés egyes szempontjairól szóló, 1993. november 23-i 93/104/EK irányelvben (HL L 307., 18. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 2. kötet, 197. o.) kifejezetten meghatározott korlátok között történhet (lásd a C-173/99. sz. BECTU-ügyben 2001. június 26-án hozott ítélet [EBHT 2001., I-4881. o.] 43. pontját, a C-342/01. sz. Merino Gómez-ügyben 2004. március 18-án hozott ítélet [EBHT 2004., I-2605. o.] 29. pontját, és a C-131/04. és C-257/04. sz. Robinson-Steele és társai egyesített ügyekben 2006. március 16-án hozott ítélet [EBHT 2006., I-2531. o.] 48. pontját).
- 23 A biztonság és az egészség hatékony védelme érdekében a munkavállalónak főszabályként joga van a tényleges pihenéshez, ugyanis a 2003/88 irányelv 7. cikkének (2) bekezdése csak a munkaviszony megszűnése esetén teszi lehetővé a rendes szabadság pénzbeli juttatással történő helyettesítését (a fent hivatkozott BECTU-ügyben hozott ítélet 44. pontja és a fent hivatkozott Merino Gómez-ügyben hozott ítélet 30. pontja).
- 24 Ezenfelül meg kell állapítani, hogy a 2003/88 irányelv 7. cikke nem szerepel azon rendelkezések között, amelyekről az irányelv az eltérést kifejezetten megengedi.
- 25 Vitathatatlan, hogy a fizetett éves szabadsághoz való jog célja annak a lehetővé tétele, hogy a munkavállaló pihenhessen, a kikapcsolódásra és szabad időtöltésre alkalmas idő álljon a rendelkezésére. Ez a cél eltér a betegszabadsághoz való jog céljától. Az utóbbit a munkavállaló részére avégett biztosítják, hogy a betegségéből felépülhessen.
- 26 A Bíróság már kimondta, hogy a közösségi jog alapján járó valamely szabadság nem érinti a közösségi jog alapján járó más szabadság igénybevételének jogát (a fent hivatkozott Merino Gómez-ügyben hozott ítélet 32. és 33. pontja, a C-519/03. sz., Bizottság kontra Luxemburg ügyben 2005. április 14-én hozott ítélet [EBHT 2005.,

I-3067. o.] 33. pontja, és a C-116/06. sz. Kiiski-ügyben 2007. szeptember 20-án hozott ítélet [EBHT 2007., I-7643. o.] 56. pontja). Konkrétan a fent hivatkozott Merino Gómez-ügyben hozott ítéletben a Bíróság azt állapította meg, hogy a 93/104 irányelv 7. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a munkavállaló szülési szabadsága időpontjának és az éves szabadság a személyzet részére kollektív szerződésben általános módon megállapított időpontjának az egybeesése esetén úgy kell tekinteni, hogy az említett irányelvnek a fizetett éves szabadságra vonatkozó követelményei nem teljesülnek.

27 Ugyanakkor az előző pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlatban vitatott szülési szabadsághoz és szülői szabadsághoz való jogtól eltérően a betegszabadsághoz való jogot, valamint az említett jog gyakorlásának a módozatait a közösségi jog a jelenlegi állása szerint nem szabályozza. Ezenfelül a 93/104 irányelv 7. cikke (1) bekezdésének értelmezését a fent hivatkozott Merino Gómez-ítélet alapjául szolgáló ügyben az említett ügy által érintett más közösségi irányelvekre tekintettel annak szükségessége követelte meg, hogy szülési szabadság esetén a munkavállalónak a munkaszerződésből származó jogai biztosítva legyenek.

28 A fizetett éves szabadságot illetően – amint az a 2003/88 irányelvből és a Bíróság ítélkezési gyakorlatából következik –, e jog gyakorlásának a feltételeit a tagállamoknak kell meghatározniuk a belső joguk keretében azon konkrét körülmények előírásával, amelyek mellett a munkavállalók e jogukkal élhetnek, tartózkodva ugyanakkor attól, hogy e jog keletkezését, amely közvetlenül ezen irányelvből következik, bármely feltételnek alávetnék (a fent hivatkozott BECTU-ügyben hozott ítélet 53. pontja).

29 E körülmények között megállapítható egyrészt az, hogy a 2003/88 irányelv 7. cikkének (1) bekezdésével elvben nem ellentétes az olyan nemzeti rendelkezés vagy gyakorlat, amely szerint a betegszabadságon lévő munkavállaló nem jogosult arra, hogy a betegszabadság időtartamába tartozó időszak alatt fizetett éves szabadságot vegyen ki, feltéve azonban, hogy az említett munkavállalónak lehetősége van rá, hogy az ezen irányelv által számára biztosított joggal egyéb időszak során éljen.

30 Amint ugyanis a Bíróság ítélezési gyakorlatából következik, bár a fizetett éves szabadság akkor fejt ki a legteljesebben jótékony hatását a munkavállaló biztonságára és egészségére, ha az esedékesség évében, azaz a folyó évben veszik ki, a pihenőidő nem veszíti el e jelentőségét akkor sem, ha később használják fel (a C-124/05. sz. Federatie Nederlandse Vakbeweging ügyben 2006. április 6-án hozott ítélet [EBHT 2006., I-3423. o.] 30. pontja).

31 Másrészt a 2003/88 irányelvvel az olyan nemzeti jogszabály vagy gyakorlat sem ellentétes, amely a betegszabadságon lévő munkavállaló számára lehetővé teszi, hogy ezen időszak alatt fizetett éves szabadságot vegyen ki.

32 A fentiekre tekintettel a C-520/06. sz. ügyben előterjesztett első kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2003/88 irányelv 7. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes az olyan nemzeti rendelkezés vagy gyakorlat, amely szerint a betegszabadságon lévő munkavállaló nem jogosult arra, hogy a betegszabadság időtartamába tartozó időszak alatt fizetett éves szabadságot vegyen ki.

A fizetett éves szabadsághoz való jog a teljes referencia-időszakon vagy annak egy részén át tartó betegszabadság esetén, ha a munkaképtelenség az említett időszak végéig és/ vagy a szabadság átvitelére vonatkozóan a nemzeti jog által megállapított időszak végéig fennáll

33 A C-350/06. sz. ügyben feltett első kérdéssel, és másodlagosan a harmadik kérdésnek a szabadsághoz való jogra, és nem a ki nem vett fizetett éves szabadság pénzügyi megváltására vonatkozó részével az előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2003/88 irányelv 7. cikkének (1) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti rendelkezés vagy gyakorlat, amely szerint a fizetett éves szabadságra vonatkozó igény a referencia-időszak vagy a szabadság átvitelére a nemzeti jog által meghatározott időszak végén akkor is megszűnik, ha a munkavállaló a referencia-időszak egésze vagy annak egy része során betegszabadságon volt, és a munkaképtelensége a munkaviszonya megszűnéséig fennállt.

34 Amint arra különösen a német kormány a tárgyalás során a fent hivatkozott BECTU-ügyben hozott ítélet 53. pontjára hivatkozva rámutatott, a 2003/88 irányelv 7. cikkének (1) bekezdéséből az következik, hogy a különböző tagállamokban a fizetett éves szabadsághoz való jog alkalmazási módozataira a nemzeti szabályozás és/vagy a nemzeti gyakorlat irányadó. Az említett kormány ebből arra következtet, hogy a szabadság átvitelének a kérdése – és ezért annak az időszaknak a meghatározása is, amelynek során a fizetett éves szabadságának a referencia-időszak során történő kivételében akadályozott munkavállaló még kiveheti az említett éves szabadságot – a fizetett éves szabadsághoz való jog gyakorlási és alkalmazási feltételei közé tartozik, és ezért arra a nemzeti szabályozás és/vagy a nemzeti gyakorlat irányadó.

35 Bár e következtetés elvben helytálló, vonatkoznak rá bizonyos korlátok.

36 Következésképpen meg kell vizsgálni azt, hogy melyek ennek az elvnek a C-350/06. sz. ügy különleges körülményeiből adódó korlátai.

– A teljes referencia-időszakon át tartó, és az említett időszak végéig és/vagy a szabadság átvételére nyitva álló időszak végéig húzódó betegszabadság

37 Előzetesen emlékeztetni kell arra, hogy a (6) preambulumbekzdése szerint a 2003/88 irányelv figyelembe vette a Nemzetközi Munkaügyi Szervezetnek a munkaidő-szervezésre vonatkozó elveit.

38 E tekintetben meg kell állapítani, hogy a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet 1970. június 27-i, a fizetett éves szabadságról szóló, 132. sz. egyezménye (átdolgozott szöveg)

5. cikkének (4) bekezdése szerint „a munkától való, az érintett munkavállaló akaratától független okok miatti távollét, mint például a betegség miatti távollét [...] beszámít a szolgálati időbe”.

39 Elsőként a 2003/88 irányelv II. fejezetében szereplő, a minimális pihenőidőre vonatkozó rendelkezéseket illetően meg kell állapítani, hogy azok általában „minden munkavállalóra” vonatkoznak, amint az különösen az irányelvnek a fizetett éves szabadságra vonatkozó 7. cikkének (1) bekezdéséből kitűnik (a fent hivatkozott BECTU-ügyben hozott ítélet 46. pontja).

40 Ezenfelül az utóbbi jogosultság vonatkozásában meg kell állapítani, hogy a 2003/88 irányelv nem tesz különbséget a referencia-időszak során rövid tartamú vagy tartós betegszabadság miatt távol lévő munkavállalók, illetve az említett időszak során ténylegesen dolgozó munkavállalók között.

41 Mindebből következően meg kell állapítani, hogy a megfelelően igazolt betegszabadságon lévő munkavállalók tekintetében maga a 2003/88 irányelv által valamennyi munkavállaló számára biztosított fizetett éves szabadsághoz való jog (a fent hivatkozott BECTU-ügyben hozott ítélet 52. és 53. pontja) nem köthető a tagállamok által olyan kötelezettséghez kapcsolódó feltételhez, hogy a munkavállalónak az említett tagállam által megállapított referencia-időszak során ténylegesen dolgoznia kellett.

42 Az olyan nemzeti rendelkezés, amely a referencia-időszak végéig ki nem vett fizetett éves szabadság átvitelére vonatkozó határidőt ír elő, elvben annak a biztosítását célozza, hogy a munkavállaló, aki az éves szabadságainak a kivételében akadályozva volt, kiegészítő lehetőséggel rendelkezzen az e szabadságokban való részesülésre. E határidő meghatározása a fizetett éves szabadsághoz való jog gyakorlási és alkalmazási feltételeinek a körébe tartozik, és ezért elvben a tagállamok hatáskörének a része.

- 43 Ebből következően a 2003/88 irányelv 7. cikkének (1) bekezdésével elvben nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely az irányelv által kifejezetten biztosított fizetett éves szabadsághoz való jog gyakorlási módozatairól rendelkezik, még akkor sem, ha akár e jognak a referencia-időszak vagy a szabadság átvitelére nyitva álló időszak végével történő megszűnését írja elő, feltéve azonban, hogy a munkavállalónak, akinek a fizetett éves szabadsága elveszik, ténylegesen megvolt a lehetősége arra, hogy az irányelv által a számára biztosított joggal éljen.
- 44 Meg kell azonban állapítani, hogy az olyan munkavállalónak, mint a 2005. év vonatkozásában a C-350/06. sz. ügy alapügyének a felperese, aki a referencia-időszak teljes tartama során, és a nemzeti jog által a szabadság átvitelére vonatkozóan megállapított határidőn túl is betegszabadságon van, nem áll a rendelkezésére semmilyen időszak, amelynek során lehetősége lenne a fizetett éves szabadsághoz való joga gyakorlására.
- 45 Annak megengedése, hogy az előző pontban leírt különleges munkaképtelenségi körülmények esetében a releváns nemzeti rendelkezések, és különösen a szabadság átvitelére nyitva álló időszakot megállapító rendelkezések előírassák a munkavállalónak a fizetett éves szabadságra vonatkozó, a 2003/88 irányelv 7. cikkének (1) bekezdésében biztosított joga megszűnését anélkül, hogy e munkavállalónak ténylegesen lehetősége lett volna arra, hogy az ezen irányelv által a számára biztosított jogot gyakorolja, azt jelentené, hogy az említett rendelkezések az említett irányelv által minden munkavállaló számára biztosított szociális jogot sértik.
- 46 Ezért, bár a Bíróság elismerte, hogy a tagállamok számára megengedett, hogy a belső szabályozásuk keretében meghatározzák a fizetett éves szabadsághoz való jog gyakorlási és alkalmazási feltételeit, azt is kifejtette, hogy a tagállamok magát a jog keletkezését, amely közvetlenül a 93/104 irányelvből következik, nem köthetik semmilyen feltételhez (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott BECTU-ügyben hozott ítélet 53. pontját).
- 47 Ugyanezen ítélezési gyakorlat szerint a Bíróság hangsúlyozta, hogy a 93/104 irányelv előírásainak a végrehajtásához szükséges gyakorlási és alkalmazási módozatok tartalmazhatnak bizonyos eltéréseket a fizetett éves szabadsághoz való jog feltételeit illetően, de ez az irányelv nem teszi lehetővé a tagállamok számára azt, hogy kizárják

a valamennyi munkavállaló számára kifejezetten biztosított, említett jognak magát a keletkezését (a fent hivatkozott BECTU-ügyben hozott ítélet 55. pontja).

48 Ebből következően, ha a fenti pontokban hivatkozott ítélkezési gyakorlat szerint a fizetett éves szabadságra vonatkozó, a 2003/88 irányelv 7. cikkének (1) bekezdésében biztosított jogot a jog keletkezésének vagy megszerzésének a kizárását előíró nemzeti rendelkezések nem sérthetik, elfogadhatatlan lenne, hogy ez ne így legyen azon nemzeti rendelkezések vonatkozásában is, amelyek az említett jognak a megszűnését írják elő a teljes referencia-időszak alatt és/vagy a szabadság átvételére nyitva álló időszakon túl betegszabadságon lévő olyan munkavállaló esetére, mint G. Schultz-Hoff, aki nem gyakorolhatta a fizetett éves szabadsághoz való jogát. Ugyanis ugyanúgy, ahogy a fent hivatkozott BECTU-ítélet alapjául szolgáló ügy körülményi közt, amelyben a Bíróság azt állapította meg, hogy a tagállamok nem zárhatják ki a fizetett éves szabadsághoz való jog keletkezését, a G. Schultz-Hofféhoz hasonló helyzetben a tagállamok nem írhatják elő a jogosultság megszűnését.

49 A fentiekből következően a 2003/88 irányelv 7. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti rendelkezés vagy gyakorlat, amely azt írja elő, hogy a fizetett éves szabadságra vonatkozó igény a referencia-időszak és/vagy a szabadság átvételét illetően a nemzeti jog által meghatározott időszak végén akkor is megszűnik, ha a munkavállaló a referencia-időszak egésze során betegszabadságon volt, és a munkaképtelensége a munkaviszonyának a megszűnéséig fennállt, ami miatt nem tudta gyakorolni a fizetett éves szabadsághoz való jogát.

– A referencia-időszak egy részén át tartó, és az említett időszak végig és/vagy a szabadság átvételére nyitva álló időszak végéig húzódó betegszabadság

50 A jelen ítélet 37–49. pontjaiban kifejtett megfontolásokra tekintettel az olyan munkavállaló fizetett éves szabadsághoz való jogát illetően, aki a 2004. év tekintetében

G. Schultz-Hoff-hoz hasonlóan a referencia-időszak egy része alatt dolgozott azelőtt, hogy betegszabadságra kiírták volna, a jelen ítélet 49. pontjában kifejtettel azonos következtetést kell levonni.

- 51 Minden olyan munkavállaló ugyanis, akit tartós betegszabadsága miatt megfosztanak a fizetett éves szabadság időszakától, a jelen ítélet 44. pontjában ismertetettel azonos helyzetben van, mivel a betegség miatti munkaképtelenség bekövetkezése nem látható előre.
- 52 A fentiekre tekintettel a C-350/06. sz. ügyben feltett első kérdésre, valamint a harmadik kérdésnek a szabadsághoz való jogra, és nem a ki nem vett fizetett éves szabadság pénzbeli megváltására vonatkozó részére azt a választ kell adni, hogy a 2003/88 irányelv 7. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti rendelkezés vagy gyakorlat, amely előírja, hogy a fizetett éves szabadságra vonatkozó igény a referencia-időszak és/vagy a szabadság átvitelére a nemzeti jog által meghatározott időszak végén akkor is megszűnik, ha a munkavállaló a referencia-időszak egésze vagy annak egy része során betegszabadságon volt, és a munkaképtelensége a munkaviszonyának a megszűnéséig fennállt, ami miatt nem tudta gyakorolni a fizetett éves szabadsághoz való jogát.

A teljes referencia-időszakon vagy annak egy részén és/vagy a szabadság átvitelére nyitva álló időszakon át tartó munkaképtelenség miatt a referencia-időszak és/vagy a szabadság átvitelére nyitva álló időszak során ki nem vett fizetett éves szabadságnak a munkaviszony megszűnésekor pénzben való megváltásához való jogról

- 53 A C-350/06. sz. ügyben feltett második kérdéssel, illetve másodlagosan a harmadik kérdésnek azzal a részével, amely a ki nem vett fizetett éves szabadság pénzbeli megváltására vonatkozik, továbbá a C-520/06. sz. ügyben feltett második kérdéssel az előterjesztő bíróságok lényegében arra várnak választ, hogy a 2003/88 irányelv 7. cikkének (2) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti

rendelkezés vagy gyakorlat, amely előírja, hogy a munkaviszony megszűnésekor a ki nem vett fizetett éves szabadság pénzbeli megváltásának nincs helye abban az esetben, ha a munkavállaló a teljes referencia-időszak vagy annak egy része és/vagy a szabadság átvételére nyitva álló időszak során betegszabadságon volt. A kérdésre adott igenlő válasz esetén a C-520/06. sz. ügyre vonatkozó kérdéseket előterjesztő bíróság azt kérdezi, hogy a pénzbeli megváltást milyen kritériumok szerint kell kiszámítani.

54 E tekintetben először is emlékeztetni kell arra, hogy amint az a 2003/88 irányelv 7. cikke (1) bekezdésének magából a szövegéből is kitűnik, mely rendelkezéstől a 2003/88 irányelv nem enged eltérést, minden munkavállalót megillet legalább négy hét fizetett éves szabadság. A fizetett éves szabadsághoz való ezen jog, amely a jelen ítélet 22. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlat szerint a közösségi szociális jog különleges fontossággal bíró elve, tehát minden munkavállalót megillet az egészségi állapotától függetlenül.

55 Ezt követően meg kell állapítani, amint az a jelen ítélet 22. pontjából is kitűnik, hogy abban az esetben, ha a munkavállaló a teljes referencia-időszak vagy annak egy része során betegszabadságon volt, és nem rendelkezett ténylegesen azzal a lehetőséggel, hogy a 2003/88 irányelv által számára biztosított, a fizetett éves szabadsághoz való jogával éljen, e jogosultság nem szűnik meg a referencia-időszak és/vagy a szabadság átvételére vonatkozóan a nemzeti jog által megállapított időszak elteltével.

56 Ha a munkaviszony megszűnik, a fizetett éves szabadság tényleges kivételére többé nincs lehetőség. Annak megakadályozása érdekében, hogy az említett lehetőség hiánya miatt a munkavállaló számára teljes mértékben kizárt legyen, hogy e jogban – akár pénzügyi juttatás formájában – részesüljön, a 2003/88 irányelv 7. cikkének (2) bekezdése előírja, hogy a munkavállalónak joga van a pénzbeli megváltáshoz.

- 57 A 2003/88 irányelv semmilyen rendelkezése nem határozza meg kifejezett módon, hogy a munkaviszony megszűnése esetén a fizetett éves szabadság minimális időszaka vagy időszakai helyébe lépő pénzbeli megváltást miként kell kiszámítani.
- 58 A Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint a 2003/88 irányelv 7. cikkének (1) bekezdésében szereplő „fizetett éves rendes szabadság” fogalma azt jelenti, hogy az irányelv szerinti éves rendes szabadság idejére a munkabért továbbra is folyósítani kell, más szóval: a munkavállalónak erre a pihenőidőre meg kell kapnia rendes munkabérért (lásd a fent hivatkozott Robinson-Steele és társai ügyben hozott ítélet 50. pontját).
- 59 A tagállamoknak a munkavállaló számára a 2003/88 irányelv 7. cikkének (2) bekezdése alapján biztosítandó pénzbeli megváltás meghatározásakor kötelességük gondoskodni arról, hogy a nemzeti részletes végrehajtási szabályok figyelembe vegyék a magából az irányelvből adódó korlátokat.
- 60 A Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint a 2003/88 irányelv az éves rendes szabadsághoz való jogot és a rendes szabadságra járó bér kifizetéséhez való jogot egy egységes jog két alkotórészeként kezeli. A szabadságra járó bér kifizetése követelményének célja az, hogy a munkavállalót az említett szabadság idején olyan helyzetbe hozza, amely a munkabér tekintetében összehasonlítható a munkavégzéssel töltött időszakokkal (lásd a fent hivatkozott Robinson-Steele és társai ügyben hozott ítélet 58. pontját).
- 61 Következésképpen az olyan munkavállaló tekintetében, akinek a szándékától független okok miatt nem volt lehetősége arra, hogy a munkaviszony megszűnése előtt gyakorolja a fizetett éves szabadsághoz való jogát, az őt megillető pénzbeli megváltást oly módon kell kiszámítani, hogy a munkavállaló olyan helyzetbe kerüljön, mintha az említett jogot a munkaviszonyának tartama alatt gyakorolta volna. Ebből következően a munkavállaló rendes munkabére, amelyet a fizetett éves szabadságnak megfelelő pihenőidő alatt a részére folyósítottak volna, szintén meghatározó a munkaviszony megszűnéséig ki nem vett éves szabadság pénzbeli megváltásának a kiszámítása szempontjából.

- 62 A fentiekre tekintettel a C-350/06. sz. ügyben feltett második kérdésnek és harmadik kérdésnek arra részére, amely a ki nem vett fizetett éves szabadság pénzbeli megváltására vonatkozik, továbbá a C-520/06. sz. ügyben feltett második kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2003/88 irányelv 7. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti rendelkezés vagy gyakorlat, amely előírja, hogy a munkaviszony megszűnésekor a ki nem vett fizetett éves szabadság pénzbeli megváltásának nincs helye abban az esetben, ha a munkavállaló a teljes referencia-időszak vagy annak egy része és/vagy a szabadság átvételére nyitva álló időszak során betegszabadságon volt, ami miatt nem tudta gyakorolni a fizetett éves szabadsághoz való jogát. Az említett pénzbeli megváltás kiszámítása szempontjából a munkavállaló rendes munkabére, amely a fizetett éves szabadságnak megfelelő pihenőidő alatt a részére fizetendő, szintén meghatározó.

A költségekről

- 63 Mivel ez az eljárás az alapeljárásokban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróságok előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ezek a bíróságok döntenek a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (nagytanács) a következőképpen határozott:

- 1) **A munkaidő-szervezés egyes szempontjairól szóló, 2003. november 4-i 2003/88/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 7. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes az olyan nemzeti rendelkezés**

vagy gyakorlat, amely szerint a betegszabadságon lévő munkavállaló nem jogosult arra, hogy a betegszabadság időtartamába tartozó időszak alatt fizetett éves szabadságot vegyen ki.

- 2) A 2003/88 irányelv 7. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti rendelkezés vagy gyakorlat, amely előírja, hogy a fizetett éves szabadságra vonatkozó igény a referencia-időszak és/vagy a szabadság átvitelére a nemzeti jog által meghatározott időszak végén megszűnik, ha a munkavállaló a teljes referencia-időszak vagy annak egy része során betegszabadságon volt, és a munkaképtelensége a munkaviszonyának a megszűnéséig fennállt, ami miatt nem tudta gyakorolni a fizetett éves szabadsághoz való jogát.

- 3) A 2003/88 irányelv 7. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti rendelkezés vagy gyakorlat, amely előírja, hogy a munkaviszony megszűnésekor a ki nem vett fizetett éves szabadság pénzbeli megváltásának nincs helye abban az esetben, ha a munkavállaló a teljes referencia-időszak vagy annak egy része és/vagy a szabadság átvitelére nyitva álló időszak során betegszabadságon volt, ami miatt nem tudta gyakorolni a fizetett éves szabadsághoz való jogát. Az említett pénzbeli megváltás kiszámítása szempontjából a munkavállaló rendes munkabére, amely a fizetett éves szabadságnak megfelelő pihenőidő alatt a részére fizetendő, szintén meghatározó.

Aláírások